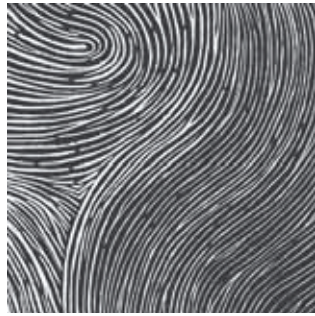

IHMISEN JÄLKI

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

IHMISEN JÄLKI

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

IHMISEN JÄLKI

17.8. – 8.10.2023

Galleria Valo & Katve 1 ja 2, Arktikum, Rovaniemi
Taiteiden tiedekunnan henkilökunnan näyttely
Lapin yliopisto

Toimittanut *Leila Lipiäinen*

Kuvat *Marko Junntila*

Graafinen ilme & taitto *Katri Mänty*

Lapin yliopistopaino, syksy 2023

ISBN 978-952-337-385-3

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Avajaispuhe

Lämpimästi tervetuloa *Ihmisen jälki* -näyttelyn avajaisiin. Minulla on kunniatehtävänä kiittää näyttelyn kuraattoria, Rovaniemen taidemuseon intendentti Aira Huovista, näyttelyyn osallistuneita taiteilijoita sekä Leila Lipiäistä, näyttelyn tuottajaa.

Tiedekunnan jokavuotisesta henkilökunnan näyttelystä on tullut hieno perinne. Näyttely esittelee Taiteiden tiedekunnan laajaa osaamista, jossa kohtaavat muotoilun, taideteollisuuden, taidekasvatuksen ja vapaan taiteen teemat. Näyttelyssä nousevat esiin myös tiedekunnan taiteilijoiden moninaiset lähestymistavat ajankohtaisiin teemoihin ja työskentelytapoihin.

Tämän näyttelyn teema *Ihmisen jälki* puhuttelee yleisöä monella tapaa. Elämme antroposeenin aikaa, jossa jo 1970-luvulla tutkijoiden esiin nostamat huolet ovat alkaneet muuttua tosiksi. Ihmisen jäljet näkyvät ilmaston lämpenemisen aiheuttamisessa äärisäissä ja vieraslajien tunkeutumisessa arktiselle alueelle. Todisteet, joita kaivattiin aikaisempina vuosikymmeninä ovat edessämme. Suuret

ikäluokat, jotka syntyivät toisen maailmansodan jälkeen, ovat kantaneet mukanaan sodan jälkiä, siirtyneitä taakkoja. Tällaisia ihmisen jälkiä monien mielet ovat joutuneet käsittelemään vuosikymmeniä ja ehkä näkemään niitä läheisissäänkin.

Itseäni tuo teema puhuttelee henkilökohtaisella tasolla. Meihin jää sekä henkisiä että biologisia jälkiä vanhemmistamme, olivat ne sitten kasvojen tai luonteenpiirteitä.

Mieleen tulee Suvi Teräsniskan esittämän ja Sana Mustosen sanoittaman laulun *»Kaikki joiden jäljet säästin»* sanat:

*»Vaik en enää koskaan näkis sinua
sä tuut aina oleen osa minua
Ja ne kaikki jotka viereen päästin
kaikki joiden jäljet säästin
Täynnä jälkiä kuin ihan kuka vaan
jokainen meistä kantaa muita mukanaan
Ja ne kaikki jotka viereen päästin
kaikki niiden jäljet säästin»*

Onnea näyttelylle!

Satu Miettinen

Dekaani

Taiteiden tiedekunta

Ihmisen jälki – Kuraattorin sanat

Näyttelyyn valittavat teokset noudattavat kolmen vuoden aikajännettä. Kun katsoo taaksepäin mainittua ajanjaksoa, *Ihmisen jälki* näyttelyn teemana oli minulle jotakuinkin luonnollinen valinta. Ajattelin siihen mahtuvan niin kriittisiä kuin toivon mukaan tulevaisuuden uskoakin luovia taiteellisia ulostuloja.

Teosehdotuksissa erityisen ilahduttavaa olivat monipuoliset näkökulmat aiheeseen. Tehtyjen tulkintojen valossa ihmisen jälki voi näkyä niin luontoympäristössä, itsessä tai historiassa. Jälki voi olla konkreettinen jalanjälki, kynänjälki, muistijälki tai kädenjälki.

Piia Pyrstöjärven teossarjassa siintävät maisemien siluetit, joihin ihmisen jättämä jälki on synnytetty teollisesti valmistetuilla elementeillä, kuten hakaneuloilla ja napeilla. Milla Johansson käsittelee arktista näkökulmaa lasimuotoilun keinoin ja pohitii, millaista tulevaisuuden kestävä, kantaaottava ja

merkityksellinen muotoilu voisi olla. Eri luonnonmateriaalit symboloivat luonnollista kauneutta ja arktista herkkyyttä, samalla kun lasi symboloi ihmisen kädenjäljen merkitystä.

Anu Jormalaisen valokuvasarjassa ihmisen jäljet asettuvat Färsaarten eristyneisyydessä uudenlaiseen mittakaavaan: *»Ihmisen osa on minimaalinen ja – selviytyäkseen – luonnon massiivisiin voimiin mukautuva.»*

Leila Lipiäisen esinekoosteet sisältävät kukin oman tarinansa. *Kuukävelijät* viittaa ensimmäisten ihmisten jättämiin jalanjälkiin kuun pinnalla, teospari *Strong Coffee* ja *Black Coffee* enemmänkin muistijälkiin. Teoksen *513* numerosarja voisi viitata vaikka virteen, jossa veisataan *»Uupumasta estä, yksin jaksa en»* – tässä maailmantilanteessa tarvitsemme toisiaan jaksaksemme.

Kierrätys- ja löytömateriaaleja käyttää myös Ana Nuutinen, joka pohtii suhdettaan materiaan, jopa roskaan tehdessään vasemman jalan kenkiä: *»Se ajattelun käänne, että näkee roskis- sa luovia mahdollisuuksia – eikä ole yksin sen asian kanssa.»*

Mukana näyttelyssä ovat edellisten lisäksi myös Suvi Autio, Glen Coutts, Mirja Hiltunen, Maria Huhmarniemi, Timo Jokela, Kalle Lampela, Karoliina Laxström & Johanna Oksanen, Annamari Manninen, Satu Miettinen sekä Antti Stöckell.

Kaiken kaikkiaan jätämme ihmisinä monenlaisia jälkiä maailmaan. Jälkemme voivat olla fyysisiä, kuten rakennukset tai muistomerkit, keksinnöt ja esineet. Ne voivat olla sosiaalisia, kuten vaikutus, jonka olemme jättäneet yhteisöihin ympärillämme. Lisäksi jälkemme voivat olla henkisiä, kuten ajatuksemme ja perintömme.

Meistä jokaisesta jää jälki. Millainen se tulee olemaan, riippuu siitä, miten elämme ja millaisia valintoja teemme.

Oli ilo kuratoida tämä näyttely. Kiitän kaikkia asianosaisia luottamuksesta ja ennen kaikkea taiteilijoita osallistumisesta näyttelyhakuun niin osuvilla, näyttelyn teemaan sopivilla ehdotuksilla. Kiitos myös Leila Lipiäiselle jälleen ker- ran tehokkuudesta ja riemukkaasta tiimityöstä.

Aira Huovinen

Intendentti

Rovaniemen taidemuseo

Taiteiden tiedekunnan henkilökunnan näyttely

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan henkilökunnan näyttelyn teemana on tänä vuonna *Ihmisen jälki*. Taiteen tekeminen on pitkälti inhimillisten jälkien jättämistä. Eleet, materiaalit, keinot ja valinnat ovat jälkiä ja jättävät jälkiä. Jäljet jäävät myös taiteen pitkään jatkumoon. Ne saavat merkityksensä aiemmista jäljistä ja niiden tulkinnoista.

Teeman reflektointi oli näyttelyssä perinteiseen tapaan vapaa. Jokainen tekijä sai lähestyä sitä omasta näkökulmastaan ja tarjota enintään kuutta teosta tai teossarjaa näyttelyyn.

Ihmisen jälki -näyttelyn teokset edustavat kuvataiteen lajeja laajasti. Esillä on kuvanveistoa, valokuvaa, piirustusta, maalausta, installaatioita ja

mediataidetta. Taideteollisuus ja muotoilu ovat myös edustettuina.

Näyttely jatkaa jo vuosittaiseksi muodostunutta taiteiden tiedekunnan henkilökunnan osaaamista esittelevää perinnettä. Henkilökunnan näyttelyt avaavat yleisölle monipuolisesti taiteiden tiedekunnan taiteen, tutkimuksen ja muotoilun laajuutta sekä antavat mahdollisuuden myös opiskelijoille ja henkilökunnalle nähdä minkäläisten taiteellisten kysymysten kanssa opettajat, hanke-työntekijät, lehtorit ja professorit painivat.

Meillä oli ilo saada näyttelyn kuraattoriksi pohjoista taidetta hyvin tunteva Rovaniemen taidemuuseon intendentti Aira Huovinen.

Kalle Lampela

Kuvataiteen apulaisprofessori
Taiteiden tiedekunta

TEOKSET

Suvi Autio | osa teoksesta DAM! | 2023

Keramiikka, installaatio.

Miten ihmisen teot muokkaavat luonnon kiertoa? Lohien kohtaamiin haasteisiin etsitään syytä ja koitetaan vaikuttaa ihmisen valitsemin keinoin, ajankohtaisina esimerkkeinä vesivoimalaitokset ja Tenon lohipadot.

Teokseni ottaa kantaa patoihin leikkisästi ja hieman julmasti huumorin kautta. Teoksen nimeksi valikoitui aikoinaan Alaskassa oppimani vitsi: »*What did the fish say when it ran into a wall? -Dam.*», mikä tuntuu tänä päivänä valitettavan ajankohtaiselta ja tragikoomiselta. Materiaaliksi valikoitui keramiikka sekä sen vahvuuden että haurauden vuoksi. Lyttyyn mennyt veistoksellinen pyrstö kuvastaa padon voimaa orgaanista luontoa vastaan. Teoksessani on nähtävissä myös kulttuurinen yhteentörmäys.

Seinään päin mennyt lohi on ihmisten kulttuurisuhmurointien keskiössä. Ihminen pyrkii joko valjastamaan joet tai kalastamaan niistä, lohi kuitenkin yrittää vain elää elämäänsä.

Glen Coutts | Old Rule | 2022

Digital inkjet print.

The landscape, heritage and history of the Firth of Clyde, the largest and deepest coastal waters in the British Isles, close to my home in Scotland, are central to all of my work. The trail of human activity is very evident in this beautiful part of the world in mountains, rivers, lochs and coasts. The place, the people, history and traditions, industry and culture permeate all that I make.

The land and seascape are part of me; rugged and sometimes dangerous and the current, sinister, presence of the United Kingdom fleet of nuclear submarines is a recurring theme. The works mirror my feelings about the changing landscape – personal, layered, multifaceted, nuanced. The artwork reflects people as well as place – the tools and instruments of trades often appear in the work. I make personal, political and occasionally playful, responses to a place that has changed and is being changed by human activity.

Mirja Hiltunen | Verkko | 2023

Performanssi ja valokuva.

Rewilding Mind 2.2, 2021, valokuva.

Verkko

Isän (1.4.1926–2.7.2023) jälki minussa, innokas kalamies, aikoinaan mäkihyppääjä. Taustalla tuttu Pöyliövaara, mäki purettu, ei enää hyppäämistä. Olen kala, päälläni isän vanhat verkot. Lasken viikkoja, päiviä.

Verkko on jatkoa vuonna 2021 aloittamaani *Rewilding mind* -sarjaan, jossa olen pohtinut villiinnytyistä eri suunnista. Olen käsitellyt teoksissani ikääntymistä, muistisairauksia, autismikirjolla oloa ja ylipäätään villiinntyneitä hermoratoja. Pohdin pitäisikö yleistä ajattelutapaamme vanhuutta, sairautta tai erityisyyttä kohtaan villiinnyttää?

Nyt isä on poissa, mutta hänen jälkensä on minussa, minun hermostossani, geeneissä. Yhteiskunta on rakennettu terveille nuorille ihmisille, normaalin rajat kapenevat koko ajan. Seison kylmässä vedessä.

Rewilding Mind 2.2

Olen tapaillut koiran kanssa ihmisen ja ei-inhimillisen luonnon tasa-arvoa ja vuorovaikutusta sarjaan kuuluvissa videoteoksissani. Villiinnytykseksi (rewilding) kutsutun luonnonsuojeluperiaatteen mukaan sirpaloituneet ja ihmisen toimesta katoamassa olevat ekosysteemit eivät tarjoa riittävästi elinympäristöjä uhanalaisille lajeille. Kuten eläimet, myös ihmiset voidaan kesyttää ja normalista, kesystä, tulla kapea normi ja elinympäristöt käydä ahtaiksi. Teokseni *Rewilding mind 2.2* kysyy kenen tapa katsoa ja kokea on oikeutetumpi, ihmisenkö ja vain sellaisen, jota voidaan pitää normaalina, mistä kohtaa (elon)kirjoa hyvä elämä määritellään?

Maria Huhmarniemi | Perhe | 2023

Virkatut ja naulatut puut seinällä.

Perhe -installaatiossa on virkattuja ja tärkättyjä puita juurineen seinällä. Teos tarkastelee metsä- ja puusuhteita sekä ihmisen yhteenkuuluvuuden kokemusta puiden ja metsien kanssa. Teos on osa teossarjaa, jonka aiheena on metsiin liittyvät arvot ja keskustelut.

Milla Johansson | Kylmänjälki | 2023

*Kirkas suupuhallettu lasi, pintakuviointi lumella ja poronsarvella.
Valaisintekniikka. Lasinpuhallus: Marika Kinnunen, Nuutajärvi.*

Olen keskittynyt taiteessani merkityksellisen ja kantaaottavan muotoilun tarkasteluun. Muotoilullisen toimintani tavoitteena on käsitellä arktista näkökulmaa erityisesti lasimuotoilun keinoin. Pohdin ja visualisoin sitä, millaista tulevaisuuden kestävä, kantaaottava ja arktisen näkökulman huomioiva lasimuotoilu voisi olla.

Olen kehittänyt *arctic glass design* -määritelmää, ja nyt puhun myös *lumilasista*, jonka tekniisiä kokeiluja olen tehnyt yhteistyössä lasialan eri toimijoiden kanssa. Hyödynnän lunta muotoilu-prosessin suunnittelu- ja toteutusvaiheissa. Tutkin lumella teoksen mahdollista muotoa ja testaan sillä lasinpuhallusmuottia. Työstän kuumaa lasia puhallusvaiheessa lumella eri tekniikoita hyödyntäen.

Lumen lisäksi hyödynnän lasiteoksissa arktisia luonnonmateriaaleja, kuten poronsarvia. Poronsarvet edustavat vilpítőntä kauneutta ja arktista herkkyyttä samalla kun lasi symboloi ihmisen kädenjäljen merkitystä. Yhdistämällä näitä elementtejä luon teoksia, jotka heijastavat ihmisen ja ympäristön vaikutussuhteita. Teokset kannustavat tarkastelemaan ihmisen toiminnan seurauksia ja herättävät ajatuksia kestävämmästä tulevaisuudesta luontoa kunnioittaen.

Kylmänjälki -valaisin on toteutettu lasinpuhallustekniikalla Ammattiopisto Tavastian lasialan kanssa yhteistyössä Nuutajärvellä helmikuussa 2023. Poronsarvi on upotettu lumeen, johon kuumaa lasi on puhallettu. Näin teoksessa näkyy poronsarven jättämä muoto sekä lumen herkkä, jäkälämäinen pintakuviointi. Teos konkretisoi arktisten materiaalien hyödyntämistä lasimuotoilussa.

Timo Jokela | Niittylatopäiväkirjat | 2021 – 2023

Installaatio, valokuvat ja heinätyökalujen osia, Ketinsaari, Ounasjoki.

Ounasjoen rantojen ja saarien hedelmälliset tulvaniityt olivat yksi tärkeimmistä syistä kotikyläni Kōnkään syntymiselle omalle paikalleen jokivarteen. Karjaa varten koottiin heinää jokitörmiltä pitkien matkojen takaa. Heinänteko muokkasi jokimaiseman heleiksi niityiksi. Niitetty ja kuivattu heinä oli suojattava sateelta ja poroilta pieniin latoihin, jotka nauhana reunustivat jokitörmä. Jokaisella ladolla ja pienelläkin niityllä oli nimensä. Jokivarren niittyihin ja latoihin rakentui paikkaan liittyvien tarinoiden verkosto, joka välittyi sukupolvien tehdessä yhdessä työtänsä. Mittakaava oli ihmisen ja hevosen. Rantaniityt jäivät pois käytöstä 1960-luvulla traktoreiden yleistyessä.

Joen rannoilla on yhä jäljellä muutamia latoja, joita nyt pajut ja koivut piirittävät. Seinähirsissä näkyy edeltävien sukupolvien heinäntekijöiden veitsellä kaivertamia tai lyijykynällä kirjoitettuja ns. päiväkirjamerkintöjä säästä, sateesta, kalastamisesta, rakastumisesta...

Kiertelin huhtikuun loppupuolen hankiaamuina näillä jo unohdetuilla niityillä ja romahtamaisillaan olevilla ladoilla, joista vanhimmat ovat vuosilukujen mukaan 150–180 vuoden ikäisiä. Mietiskelin luonnon vuodenvieron ja ihmisen työn yhteyttä – ihmisen jälkeä luonnossa ja luonnon jälkeä ihmisessä. Työskentelin hetken lumen, jään ja vanhojen valokuvien kanssa. Niityladoilla ahertaneet ihmiset olivat kanssani, kun luin heidän päiväkirjojaan latojen seiniltä.

Anu Jormalainen | Polku | The Zig-zag Path
(When only way is up or down | 2023)

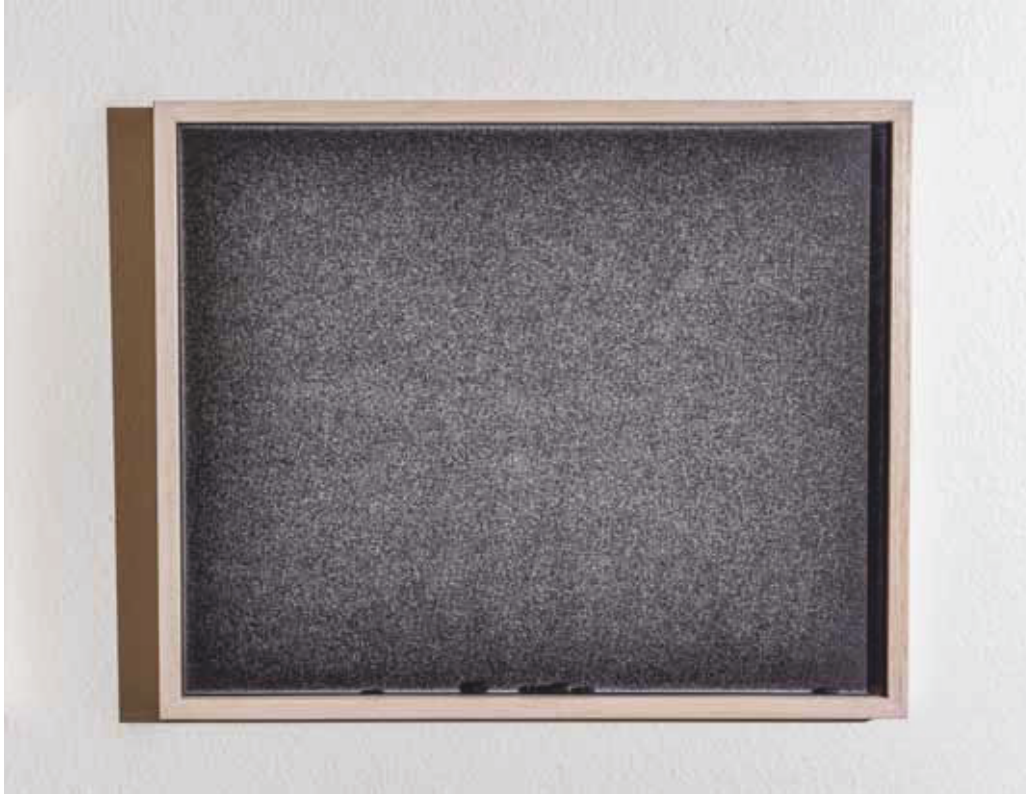
Osa valokuvasarjasta Sfäärisiä reittejä, pigmenttivedoksia.

Olen käynyt Färsaarilla kahdesti – heinäkuussa 2018 ja 2022. Toisen matkan jälkeen näin viikon sfäärisiä unia, joissa zoomailin yhä maisemia, maisemiin, maisemissa.

Luulin, että kaksi matkaa riittäisi, mutta Färsaa-ret tulee aina olemaan osa unelmieni (valokuva) sarjaa. Näyt eivät jätä rauhaan. Ne, jotka ovat näkemättä ja ne, jotka näin: Vágarin saarella, satumaisessa laaksossa äkkipudotuksien partaalla sijaitsevan Gásadalurin ainoana kulkuväylänä toiminut polku vuoren yli (bongaa huimapäiset lampaat vuoren rinteeltä), meren viertä arkisesti kuljettava tie, saarten valojen ja varjojen loputtoman hengästyttävä dramaturgia huipputeleyhteyksien äärellä.

Ihminen jälkineen asettuu Atlantin keskellä eeppeisesti kohoavassa saariryhmässä pysäyttävään mittakaavaan. Ihmisen osa on minimaalinen ja – selviytyäkseen – luonnon massiivisiin voimiin mukautuva.

Färsaarille heinäkuussa 2022 suuntautuneen opintomatkan mahdollisti Suomen arvostelijain liitolta saatu apuraha.

Kalle Lampela | osa teossarjasta Itseensä viittaavia
piirustuksia | 2023

Hiilipiirustukset.

Näyttelyssä esillä olevat piirustukset ovat itseensä viittaavia sanan kirjaimellisessa merkityksessä, sillä ne esittävät sen tekniikan, jolla ne on tehty. Hiilet ovat teoksen erottamaton osa. Ne löytyvät kehyslaatikon sisältä. Piirustukset kertovat ilman sanoja miten ne on tehty, kun niitä katsoo.

Piirustukset ovat työn kuvia. Kaikki niihin käytetty aika on näkyvillä.

Kehys on välttämätön suoja herkille ja vaurioalttiille hiilipiirustuksille. Näissä teoksissa kehys on kuitenkin enemmän kuin vain kehys. Se on piirustus-alusta litteässä ja tyhjässä kolmiulotteisuudessaan ja samalla suoja kaikelle sille, mitä sen sisällä on.

Tekemisprosessissa kehyksen sisälle asetetut hiilet piirsivät jälkiä liikkeen voimalla kehyksen taustapahviin, reunuksiin ja lasiin. Heiluttelin ja kääntelin kehyksiä. Näin hiilet liikkuvat ja jättivät jälkiä.

Karoliina Laxström & Johanna Oksanen |
"Let's make a joint --- T-shirt | 2023

Digitaalinen mallinnus, printti kankaalle.

Yhteisteoksemme yhdistää asennepaidat, vesisatekstit, huoneentaulut ja lentävät lauseet, joita ihminen jättää jälkeensä. CLO3D -ohjelmistolla mallinnettuihin t-paitoihin on printattu lukuvuoden 2022–2023 aikana opetuksista ja muista tilanteista koottuja lausahduksia, joita opettajana ollessamme olemme huomanneet käyttävämme joskus jopa maneerinomaisesti. Opettajien maneeereista jää ihmisen jälkiä opiskelijoiden muistikuviiin. Opettaja myös muuttuu helposti manee-reidensa mukaiseksi.

Tällä T-paitateoksella haluamme tekstien sisältämien merkitysten lisäksi tuoda esiin ihmisten kehollisen monimuotoisuuden vastavetona muotimaailmassa edelleen vahvasti näkyvissä olevalle standardisoidulle ihmiskuvalle. Jokainen ihminen tarvitsee jonkinlaisen vaatetuksen, olivat elinolosuhteet millaiset tahansa. Uusia digitaalisia mallinnusohjelmistoja hyödyntämällä on mahdollista tuottaa vaatteiden muotosuunnittelun tueksi monimuotoisia virtuaalisia ihmismalleja. Sen lisäksi, että digitaalinen mallintaminen auttaa suunnittelijaa ymmärtämään erilaisia kehotyyppejä standardien rinnalla, se antaa mahdollisuuden taiteellisiin kokeiluihin ilman valtavien materiaalien resurssien käyttämistä prototyyppiin.

Leila Lipiäinen | Black Coffee | 2023

Pannumyssy ja poronsarvi.

Teen esinelähtöisiä teoksia ja installaatioita löytämistäni esineistä. Niiden maailma on täynnä tarinoita, mennyttä ja elettyä. Muokkaan löydettyjä, muutan niitä, yhdistän yllättäviä ja arvottomiakin esineitä toisiinsa ja saan näin aikaan jotain uutta. Materiaalin uudelleen käyttäminen sen alkuperäisestä käyttötarkoituksesta poiketen tuo toisenlaisen mahdollisuuden jatkaa esineen elämää. Hylätyistä, arjessa huomaamattomista esineistä ja rikkiinäisistä materiaaleista tulee merkityksellisiä ja arvotonkin materiaali voi välittää arvokkaan viestin katsojalle. Käytetyn esineen taakse kätkeytyy aina joku, tuntematon.

Teemat, jotka minua kiinnostavat liittyvät muistoihin, arkeen, luontoon ja ihmiseen. Esineiden muodot, värit ja niiden tuntu ja tunnelma saavat aikaan syyn tehdä esineistä teoksia yhdistelemällä niitä toisiinsa. Tämä on se tekemisen muoto, joka saa minut ajattelemaan, kysymään – ja hitaasti etenemään kunnioittaen käsityötä, estetiikkaa, historiaa ja käsitetäidettä.

Ihmisen jälki voi olla monenlainen. Tämän vuotiseen näyttelyyn ehdotin teoksia, joiden lähtökohdaksi oli useita ideoita. *Jälki on merkki* -teos kertoo siitä, että jokainen ihminen jättää vaikka tahtomattaankin jäljen. *Kuukävelijät* lähes 60 vuotta sitten tekivät ihmiskuntaa hämmästyttävää historiaa, josta on jäänyt jälkeen kuolemattomia lauseita. Kahvipannujen uusi tuleminen teoksissa *Strong Coffee* ja *Black Coffee* yhdistettynä poronsarveen kertoo kahvinporoista tavalla tai toisella. Teoksessa *513* yhdistän kiertoon lahjoitettuja esineitä työpaikalta ja tuntemattomalta. Teoksen nimi tulee lasisten koristeiden määrästä ja voi viitata vaikka virteen, jonka sanoma on lohdullinen: Uupumasta estä, yksin jaksa en. Se sopii tähän maailmantilanteeseen mielestäni oivallisesti. Tarvitsemme toisiamme jaksaksemme.

Annamari Manninen | osa teoksesta Naturopia – Metsän jälki | 2023

*Installaatio, muovipakkaukset, luonnonmateriaalit, esite ja etiketit,
digitaalinen printti.*

Teokseni lähtökohtana oli taiteen mahdollisuus toimia kuvitteellisten maailmojen, tulevaisuuden toive- ja uhkakuvien visualisointina. Mielikuvituksen käyttö todellisuuden yli kurkottamiseen on juuri taiteelle erityistä ja tekee taiteesta merkityksellistä. Tässä teoksessa tartuin kuvittelussa aikamme ajankohtaiseen kysymykseen, ihmisen ja luonnon suhteeseen.

Ympäristö, jossa kasvamme ja elämme, vaikuttaa oman elimistömme mikrobistoon – ja onkin siten luonnon jälki meissä ihmisissä. Tällaista jälkeä ihmisissä lähdän haastamaan utopialla, jossa metsän hyvinvointia tukevalle bakteeristolle on mahdollista altistua vain myydyn tuotteen kautta. Kaupungistuminen on edelleen etenevä trendi, jonka myötä yhä suurempi osa väestöä näyttäisi asuvan tulevaisuudessa urbaanissa ympäristössä luonnontilaisista metsistä etäällä.

Viime aikoina on alettu kiinnittää huomiota myös siihen, miten ihmisen terveys linkittyy erilaisiin mikrobeihin ja bakteereihin. Tutkimusten mukaan erityisesti metsän mikrobeille altistuminen tukee ihmisen immuunipuolustusjärjestelmää ja suojaa esimerkiksi allergioiden puhkeamiselta.

Teokseni koostuu kuvitteellisista *Naturopia*-brändistä ja tuotemerkeistä, jonka alla suomalaisen metsän irtosaasia kaupataan maailman metropoliin asukkaille altistamaan hyvinvointia tukevalle mikrobistolle. Installaatiossa on prototyyppejä tuotteista pakkauksissaan. Olen kerännyt kasvit maanomistajan luvalla.

PS. Utopistiseksi tai dystopiseksi tarkoitettun teoksen ideoinnin jälkeen törmäsin jo markkinoilla olevaan muovailuvahaan, jonka sanottiin sisältävän metsäpölyä ja tukevan sillä leikkivän lapsen terveyttä...kuvitteellinen tulevaisuuden kuva olikin lähempänä todellisuutta.

Satu Miettinen | Jäljet minussa | 2023

Valokuva alumiinilla.

Jäljet minussa -valokuvien muodostama teospari pohtii jälkiä, jotka vanhemmat jättävät lapsiinsa. Teosparin innoittajana ovat toimineet vanhat valokuvat vanhemmistani Eevasta ja Pertistä. Minussa näkyy isäni fyysiset piirteet korkeissa poskipäissä, jotka jäljittyvät ripaukseen inuiittien geeniperinnöstä. Tämä on muisto kansanvaelluksesta Beringsalmen yli jääpeitteen ajoilta. Minussa todentuu vahva Pohjois-Savon geneettinen ryhmä, joka siirtyi Karjalan kannaksen yli Jääsken pitäjältä Saimaan vesistöjä pitkin Pohjois-Savon Tervasaloon Vehmersalmelle, jonne se asettui 1560-luvulla.

Sieltä on varmaan periytynyt vesillä liikkumisen kaipuu, joka vei isäni nuorena merille ja minut monille matkoille ympäri maailmaa. Äitiäni minussa ovat puolestaan hiusteni laineet ja ripaus lounais-suomalaisuutta, joka sekin linkittyy Itä-Suomen ja Venäjän Karjalan ja Viipurin geneettiseen ryhmään.

Geeniperimän lisäksi vanhemmat jättivät meihin monituisia jälkiä mieleen ja sieluun: siirtyvät taakat, juuret tai juurettomuudet, sanotut tai sanomattomat asiat. Erilaiset geneettiset ja historialliset kerrostumat meissä ovat jälkinä menneiltä ajoilta.

Ana Nuutinen | osa teoksesta KENGÄT | 2023

Löytömateriaaleja: vanhaa puuta, romurautaa, pönttöuuni, kaatopaikkatavaraa.

Minusta on hauskaa tehdä näitä kenkiä. Niitä tehdessäni en niinkään mieti sitä, siivoanko ympäristöä tai millä tavalla pelastan maailmaa. Ensinnäkin ihmettelen sitä, miten huoletta minäkin olen muiden mukana tullut heittäneeksi pois tarpeettomaksi kokemaani tavaraa, vieläpä suorastaan roskannut ympäristöä. Toinen ihmetyksen aihe on huomata se, miten surutta voin luopua niihin sisältyvistä luovista mahdollisuuksista.

Piia Pyrstöjärvi | Maisema siluetit | 2023

Tekstiiliteossarja, sekatekniikka.

Maisema siluetit -teossarja on saanut alkunsa näyttelyn teemasta *Ihmisen jälki*. Teema inspiroi minua yhdistämään ihmisen tuottaman jäljen osaksi luontoa. Tein erilaisilla tekstiilimateriaaleilla ja -tekniikoilla valmistettuja pintoja, joista on havaittavissa maisemasilhuettimaisia muotoja. Pintoihin lisäsin ihmisen jäljen teollisesti tuotetuilla elementeillä kuten napeilla ja hakaneuloilla.

Taiteellisessa työskentelyssä olen kokeileva ja yhdistelen erilaisia materiaaleja ja valmistusmenetelmiä. *Maisema siluetit* -teossarjaa tehdessäni testasin ja protoilin erilaisilla kankailla, langoilla ja tekstiilitekniikoilla pintoja, jotka tuovat mieleen monia luonnon elementtejä kuten taivaan ja kukkaniityn. Suunnitellessani tekstiileitä nautin sommittelusta ja usein ns. maalailen ompelemalla kankaita ja yhdistelemällä muita materiaaleja. Maisemasilueiteissa napit ja hakaneulat voikin nähdä esimerkiksi osana marjametsää tai kukkaniityä.

Antti Stöckell | teoksia sarjasta Lumileikit | 2022 – 2023

Lumi-installaatio, valokuva.

Taide on minulle usein luontoaktiiviteetteihin kiinnittyvää toimintaa ja tekoja maisemassa, vuorovai-
kutuksessa luonnon olosuhteiden kanssa. Yhdis-
tän taiteellista työskentelyä ja materiaalien sekä
havaintojen keräilyä vuoden kierrossa vaihtuviin
askareisiin. Monet teokset syntyvät hetkellisinä,
katoavina installaatioina ja jälkinä osaksi maisemaa
kuten lumi-installaattoni. Katoavakin paikkasidon-
nainen taide jättää vahvoja jälkiä henkilökohtai-
seen paikkasuhteeseen, kehon ja mielen kartalle.

Katoavien teosten rinnalla olen pitkään työ-
kennellyt käsityöperustaisesti puuta veistäen. Vuoden
kierron mukaan eläneiden ja luonnonantimia

keräilleiden ja pyytäneiden sukupolvien elämään
on kuulunut erilaisten puisten tarve-esineiden
valmistus. Tällaisia esineitä veistäessäni koen kiin-
nittyväni jatkumoon, jonka ei tarvitsisi katketa –
moni puinen esine täyttää yhä täysin tehtävänsä
nykyisten muoviesineiden rinnalla. Installaatioissa-
ni onkin tällaisia veistämiäni käyttökelpoisia puu-
esineitä rinnallaan taiteilijan vapaudella muokkaa-
miani versioita.

Rinnastan taiteen tekemisen usein leikkiin.
Taiteessa ja leikissä avautuvat uudet toiveikkaat
mahdollisuudet myös nykyisellä ekokriisien aika-
kaudellamme.

TAITEILIJAT

Suvi Autio

Suvi Autio on rovaniemeläinen kuvataidekasvattaja, yliopisto-opettaja ja kuvataiteilija. Hänen teoksiaan on ollut esillä yhteisnäyttelyissä Yhdysvalloissa, Espanjassa, Norjassa sekä Suomessa. Teoksissaan hän tutkii ihmisen vuorovaikutusta materiaan, luontoon sekä ympäristöön. Usein toistuvia teemoja ja inspiraation lähteitä ovat pohjoinen luonto, luontosuhde, lajien välinen ystävyys sekä ilmastokato. Hänen työskentelynsä lähtökohtana ovat monesti yhteiskunnalliset epäkohdat, joita hän nostaa esille taiteen keinoin. Ilmaisuu on usein leikkisää ja pyrkii ajoittain naiiviin, ihmettelevän äänen välittämiseen katsojalle. Teokset ovat usein tilallisia installaatioita. Työskentelyssään hän soveltaa erilaisia tekniikoita ensisijaisesti idean mukaan kuten keramiikkaa, videota, akryylimaalauksia, grafiikkaa, ääntä, valoa tai valokuvaa.

Mirja Hiltunen

Mirja Hiltunen työskentelee Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan kuvataidekasvatuksen professorina. Tutkimuksessaan ja taiteessaan hän on erityisesti kiinnostunut taiteen paikkasidonnaisuudesta, performatiivisuudesta sekä aktivismista. Hiltusen työtapa voi luonnehtia yhteisötaiteelliseksi. Kehollisuus ja luonnossa liikkuminen ovat useiden Hiltusen teosten keskiössä. Installaatioissaan ja performansseissaan hän tutkii materiaalien kantamia merkityksiä, ympäristön elementtejä sekä niiden yhdistämistä henkilökohtaiseen tarinaan. Viimeaikaiset teokset käsittelevät niin sukupolvien kuin ihmisen ja ei-inhimillisen luonnon välistä tasa-arvoa ja vuorovaikutusta. Ne ovat myös kriittinen kannanotto moninaisuuden ja suvaitsevaisuuden puolesta.

Glen Coutts

Glen Coutts graduated from Glasgow School of Art and the University of Strathclyde. He taught art and design in High Schools for 10 years before working in teacher training in Universities and so has spent most of his career in art education of one sort or another. He has always been fascinated by the area around his home in the west coast of Scotland, its cultural and industrial heritage, from fishing to shipbuilding. Recently he has been working on a series of artworks that combine drawing and photography to produce limited edition digital inkjet prints. He has been working part-time at the University of Lapland as Professor of Applied Visual Arts Education since 2010.

Maria Huhmarniemi

Maria Huhmarniemen taiteen aiheita ovat pohjoinen luonto ja ympäristöpolitiikka. Hän tekee käsityön menetelmillä installaatioita ja muita kantaaottavia teoksia. Teokset jatkavat ja uudistavat käsityöperinteitä ja pohjoista luontokulttuuria.

Huhmarniemi kehittää kuvataidekasvatuksen ja soveltavan kuvataiteen opetusta ja sen yhteiskunnallista sidosta. Hän tutkii kuvataidekasvatusta, yhteisöpedagogiikkaa ja soveltavan taiteen laaja-alaista käyttöä taideperustaisilla lähestymistavoilla. Huhmarniemi on apulaisprofessori (tenure track) ja varadekaani Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa. Hänellä on dosentin arvo Itä-Suomen yliopistossa yhteisöpedagogiikan alueella.

Milla Johansson

Milla Johansson on teollisen muotoilun yliopistonlehtori ja työskennellyt Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa vuodesta 2004. Johansson on käynnistänyt lasimuotoilun opetuksen ja tekee tiivistä yhteistyötä lasialan toimijoiden kanssa.

Johansson käsittelee taiteessaan arktista näkökulmaa lasimuotoilun keinoin. Hän muokkaa lasia pohjoisilla materiaaleilla, kuten lumella ja poronsarvilla. Johansson kehittää arktista lasimuotoilua kansainvälisesti vaikuttaen. Hänen suunnittelemaa kanta-aottavia laseja on ollut esillä muun muassa Suomen lasimuseossa Riihimäellä (2021), Arctic Design Week tapahtumissa Rovaniemellä (2022-23), Studio 33 galleriassa Espanjassa (2022) sekä Muotoilukeskus Protossa Oulussa (2023). Johanssonin työskentelyä tukee Taiteen edistämiskeskus (Kansainvälinen arktista lasimuotoilua käsittelevä yhteistyöhanke, 2023) sekä Suomen Kulttuurirahaston Lapin rahasto (Arktisia materiaaleja lasimuotoilussa käsittelevä taiteellinen työskentely ja näyttely, 2023).

Timo Jokela

Timo Jokela on Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen professori. Hän johtaa Arktisen yliopiston *Arctic Sustainable Art and Design* verkostoa ja toimii taiteen ja kulttuurin puheenjohtajana (UArctic Chair of Art, Design and Culture).

Jokelan kiinnostuksen kohteina ovat pohjoisten kulttuureiden, taiteen ja luonnon väliset suhteet. Hän on toiminut useiden alueellisten, kansallisten ja kansainvälisten taideperustaisten tutkimushankkeiden johtajana. Hankkeissa on lähestytty taiteita, koulutusta, opetusta ja oppimista kehityksen näkökulmista. Jokela toimii aktiivisesti ympäristö- ja yhteisötaiteilijana käyttäen usein luonnonmateriaaleja, kuten lunta, jäää ja puuta, sekä pohjoisen ja arktisen alueen paikallista kulttuuriperintöä teoksiensa lähtökohtina. Hän on toteuttanut useita näyttelyitä, ympäristötaide- ja yhteisötaideprojekteja Suomessa ja ulkomailla.

Anu Jormalainen

Anu Jormalainen toimii valokuvauksen yliopisto-opettajana Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa. Jormalainen on maailman pohjoisiin ja arktisiin festivaaleihin erikoistunut vapaa kulttuuri-journalisti, kriitikko sekä valokuvaaja, jonka ura alkoi sanomalehti *Lapin Kansassa* syyskuussa 2010. Hän on käynyt juttu- ja/tai opintomatkoilla kaikissa pohjoisen napapiirin ylittävissä maissa – Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Venäjällä, Islannissa, Grönlandissa, Kanadassa ja USA:ssa, sekä Huippuvuorilla (Norja) ja Färsearilla (Tanska).

Ytimeltään Jormalainen on ennen kaikkea etsijä, joka on kuvajournalistina tutkinut ja tulkinnut reaali maailmaa. Valokuvataiteilijana hän nauttii vapaudesta kuvitella toisin: etsii ihmeitä, äärettömiä tarkennuksia, ikuista valoa ja reittejä olevaisuuden niin näkyville kuin näkymättömille puolille – hahmotellen samalla maailmoja maailmojen takana.

Kalle Lampela

Kalle Lampela on työskennellyt kuvataiteilijana vuodesta 2000. Lampela valmistui taiteen tohtoriksi marraskuussa 2012 Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnasta. Väitöskirjassaan hän käsitteli kuvataiteilijoiden asennoitumista taiteen hyödyntämiseen yhteiskunnassa ja taiteen yhteiskuntakriittisiä mahdollisuuksia.

Lampela on pitänyt lukuisia yksityisnäyttelyitä ja osallistunut yhteisnäyttelyihin kotimaassa ja ulkomailla, kuten Japanissa, Venäjällä, Ruotsissa ja Saksassa.

Lampelan teoksia kuuluu muun muassa nykytaiteen museo Kiasman, Jenny ja Antti Wihurin rahaston, Tampereen taidemuseon ja Aineen taidemuseon kokoelmiin.

Kalle Lampela työskentelee tällä hetkellä kuvataiteen apulaisprofessorina Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa.

Karoliina Laxström

Karoliina Laxström työskentelee Lapin yliopistossa taiteiden tiedekunnassa muodin ja vaatetuksen yliopistonlehtorina sekä valmistelee työvaatetuksen käyttäjälähtöistä suunnittelua käsittelevää väitöskirjaa. Opetusalueena hänellä on erityisesti vaatetuksen digitaalinen muotosuunnittelu. Tutkija-taiteilijana Laxström tarkastelee erityisesti käsillä tekemisen kautta tapahtuvaa ajattelua. Usein erilaisin sekateknikoin tai digitaalisesti toteutettavissa teoksissa hänelle on tärkeää ennakkoluuloton kokeileminen. Taiteessaan hän inspiroituu usein pienistä yksityiskohdista ja niiden taakse kätkeytyvistä merkityksistä, joita lähemmin tarkastelemalla tuttuja asioita voi nähdä uusilla tavoilla.

Annamari Manninen

Annamari Manninen on kuvataideopettaja, kuvataidekasvatuksen tutkija ja kuvataiteilija, joka toimii lehtorina kuvataidekasvatuksen koulutusohjelmassa. Hän on osallistunut ryhmänäyttelyihin vuodesta 2001 alkaen ja pitänyt muutamia yksityisnäyttelyitä. Hänen tekniikoinaan ovat mm. metalligrafiikka, valokuva, installaatiot ja liikkuvaa kuva. Taiteen tekijänä hän kokee olevansa ennen kaikkea piirtäjä, jolle ajatusten ja kokemusten kuvallinen ilmaisu on aina ollut osa itseä. Kuvataidekasvatuksen tutkiminen ja pedagogiikan opetus on johtanut yhteisöllisten, osallistavien, taiteen oppimista ja merkityksiä tarkastelevien teosten toteutukseen. Siten leikkilinen ja tutkiva lähestymistapa taiteen tekemiseen on otanut jalansijaa yhä enenevässä määrin.

Leila Lipiäinen

Leila Lipiäinen on kuvataiteilija ja Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan näyttelytoiminnan yliopisto-opettaja. Hänen teoksiaan on ollut nähtävillä näyttelyissä vuodesta 1988 niin kotimaassa kuin ulkomailla Virossa, Latviassa, Venäjällä, Norjassa, Ruotsissa, Unkarissa, Ranskassa ja Portugalissa. Vuosina 1988-1997 hän opetti taide- ja kulttuurikasvatusta Sodankylässä keskiasteen oppilaitoksissa. Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa hän on työskennellyt vuodesta 1997, vuodesta 2015 näyttelytoiminnan yliopisto-opettajana ja kokeellisen grafiikan opettajana. Hän on Lapin taiteilijaseuran, MUU ry:n ja Suomen Taidegraafikkojen jäsen. Leila Lipiäisen teoksia on Jenny ja Antti Wihurin rahaston kokoelmassa Rovaniemen taidemuseossa, Rovaniemen kaupungin kokoelmassa, Sodankylän kunnassa ja Arctic Resort Kakslauttasessa.

Satu Miettinen

Satu Miettinen on taiteiden tiedekunnan dekaani (2018-) ja palvelumuotoilun professori (2016-) Lapin yliopistossa. Hän on toiminut taideteollisen muotoilun professorin vuosina 2011-2016. Hänen palvelumuotoilun oppituolinsa on ensimmäisiä Suomessa. Satu Miettinen on Ornamo ry:n (TKO), valtakunnallisen monitaidejärjestö Muu ry:n sekä Valokuva- ja mediataideyhdistys Valmed ry:n jäsen. Hän oli myös Taiteen edistämiskeskuksen Taiteen moninaisuuden toimikunnan jäsen vuosina 2019-2022. Hänen taiteellinen toimintansa liittyy ekofeministiseen, performanssia hyödyntävään valokuvaan ja sosiaalisesti sitoutuneeseen yhteisötaiteeseen. Yhteisötaiteessa hän hyödyntää tekstiilimateriaaleja ja installaatiota ilmaisumuotona.

Ana Nuutinen

Ana Nuutinen toimii muodin ja vaatetuksen professorina Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa. Hänen tutkimuksellisenä kiinnostuksen kohteenaan on tulevaisuudentutkimus. Tutkimusintressi kohdentuu muodin suunnitteluprosessin eri vaiheiden sisältämään ennakoivaan ajattelutapaan.

Taiteellisessa toiminnassa Nuutisen näkökulmana on kriittinen ja kokemuksellinen tulevaisuudentutkimus. Sitä hän ilmentää teoksissa, jotka laajentavat ennakoitikäytäntöjä taiteen ja muotoilun materiaaleihin, menetelmiin ja lähestymistapoihin.

Spekulatiivinen muotoilu kommentoi mahdollisia, todennäköisiä tai toivottavia tulevaisuuksia esittämällä ne tavalla tai toisella konkreettisesti. Spekulatiiviset tuotteet ottavat kantaa nykyhetken ilmiöihin ja muutossuuntiin sekä avaavat uusia perspektiivejä kysymällä esimerkiksi: *»Mitäpä jos muotoilu olisikin tällaista?»*

Johanna Oksanen

Johanna Oksanen työskentelee Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa muodin ja vaatetus suunnittelun yliopistonlehtorina.

Tutkija-taiteilijana hän tarkastelee teosten merkityksiä sekä merkitysten syntymisen hetkiä tekemisen prosessien kautta. Lisäksi hän on tutkinut yhteistyöllisiin menetelmiin perustuvaa jaetun tekijyyden ilmiötä eri konteksteissa. Hän käsittelee taiteessaan ja tutkimuksessaan myös tunteiden ja kokemusten sanallistamista ja visualisointia sekä kehollista ilmaisua. Opetuksessaan hän korostaa vaatetusalan eettisten ja kestävien ratkaisujen kehittämistä sekä kehollisen hyväksymisen kulttuurin vahvistamista.

Piia Pyrstöjärvi

Piia Pyrstöjärvi työskentelee yliopistonlehtorina Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa muodin, tekstiilitaiteen ja materiaalitutkimuksen koulutusohjelmassa. Hänen erityisosaamistaan ovat tekstiili- ja tilasuunnittelu. Taiteen tekijänä Pyrstöjärvi on suunnittelija-muotoilija, jonka työskentelyssä kädentaidot ja taide ovat aina olleet vahvasti läsnä.

Pyrstöjärvi inspiroituu havainnoimalla ja aistimalla erilaisia ympäristöjä etsien pintojen, valojen ja varjojen mahdollisuuksia muodon sekä käytettävyyden rinnalle. Taiteellisessa työskentelyssään hän kokeilee luovasti ja ennakkoluulottomasti erilaisia materiaaleja ja valmistusmenetelmiä. Suunnittelussaan Pyrstöjärvi hyödyntää kädentaitojaan, testaa ja protoilee eri tekniikoilla. Hän on suunnitellut erilaisia tekstiilituotteita, käyttö- ja sisustus-tekstiileitä. Työssään hän ohjaa monialaisesti muotoiluopiskelijoita osallistuen niin kansallisiin kuin kansainvälisiin huonekalu-, design- ja sisustusta- pahtumiin. Opettajana hän on osallistunut useisiin yhteisnäyttelyihin sekä tekstiili- ja tilasuunnitteluun liittyviin yhteistyöprojekteihin.

Antti Stöckell

Antti Stöckell on ympäristötaidetta ja installaatioita tekevä taiteilija ja soveltavan kuvataiteen yliopistonlehtori Lapin yliopistossa. Erilaiset luontoaktiviteetit tarjoavat hänelle taiteellisen toiminnan kehyksen, jossa voi hakea omaa paikkaansa ekokriisien aiheuttamassa luontokulttuurin murroksessa. Installaatioiden ainekset karttavat pyynti- ja keräilyreissuilla sekä muilla retkillä. Monet teosten puiset elementit kytkeytyvät katoamassa oleviin käsityön perinteisiin muovin ja metallin syrjäytettyä puun tarve-esineiden materiaalina. Lumi ja talvi ovat olleet Stöckellin työskentelyn keskeisin materiaali ja konteksti lähes viidentoista vuoden ajan. Talvi tarjoaa materiaalin, alati vaihtuvat olosuhteet ja rikkaan kulttuurin vuodenkiertoon saumattomasti kytkeytyvine askareineen. Yhteistyössä talven kanssa syntyy hetken elävää taidetta, joka kohta taas katoaa lumen alle tai sulaa kevätauringossa.

60

IHMISEN JÄLKI – Graafikko

Kuva: Katri Mänty

Katri Mänty

Katri Mänty on kotoisin Etelä-Pohjanmaalta Jurvasta ja on tällä hetkellä graafisen suunnittelun maisteriopiskelija. Vapaa-ajalla hänen aikansa kuluu urheillessa sekä käsitöiden ja piirtelyn parissa.

Graafisessa suunnittelussa Mäntyä kiinnostaa yksityiskohtaisten kuvitusten tekeminen, väriyhdistelmät ja näiden yhteenliittäminen kauniiksi ja selkeäksi kokonaisuudeksi. Inspiraatio voi löytyä pienimmistäkin yksityiskohdista ympäristössämme.